

Lapuan kaupungin esi- ja perusopetuksen sekä lukion
tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

2025-2028

Sisällys

1. Aluksi
2. Tasa-arvo – ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoitus
 - Yhdenvertaisuuteen ja syrjintään kuuluvat käsitteet
 - Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä lainsäädäntö
3. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyön osa-alueet kouluissa
 - Opetuksen järjestäminen
 - Opintasuoritusten arviointi
 - Elämäkatsomus vakaumus ja mielipide
 - Etninen tausta, kansallisuus ja kieli
 - Seksuaalinen suuntautuminen
 - Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy
 - Vammaisuus ja terveydentila
4. Toiminta syrjintä – ja häirintätapauksissa
5. Suositukset ja toimintaohjeet kouluille
6. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman mukaisen toiminnan arviointi ja tavoitteiden asettaminen Lapuan kaupungin kouluissa
7. Lähteet

1. Aluksi

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta velvoittaa kouluja ja oppilaitoksia laatimaan tasa-arvosuunnitelman. Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että kouluilla ja oppilaitoksilla pitää olla suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa koulussa ei saa esiintyä syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn, kuten iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan tai vammaisuuden perusteella. Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Yhdenvertaisuuslaki, rikoslaki, tasa-arvolaki ja työlainsäädäntö tarkentavat syrjinnän kieltoa eri elämänalueilla.

Tasa-arvon edistäminen kouluissa tarkoittaa sitä, että tyttöjä ja poikia kohdellaan mahdollisimman tasapuolisesti ja syrjimättömästi koulupäivän kaikissa tilanteissa. Koulussa laadittava tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka ennaltaehkäisee sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää ja tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä koulun arjessa. Tasa-arvosuunnitelmalla varmistetaan, että koulussa tehdään järjestelmällistä tasa-arvotyötä ja perusasiat on kirjattu samanlaisina.

Tasa-arvon edistämisessä ei ole kyse vain oikeudenmukaisuuden toteuttamisesta, vaan myös edellytysten luomisesta viihtyisän ja motivoivan oppimisympäristön syntymiseksi. Kun kaikkien osaamista ja työtä arvostetaan oikeudenmukaisesti, edistää se oppilaiden hyvinvointia ja kouluviihtyvyyttä.

Tavoitteena on tasa-arvoinen, yhteistyökykyinen sekä tuloksekas työympäristö, jossa tasa-arvo on osa koko toimintakulttuuria. Tasa-arvon edistäminen on kaikkien koulun jäsenten velvollisuus. Erityisesti koulun johdon ja henkilökunnan sitoutuminen tasa-arvoa edistäviin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin on tärkeää. Tasa-arvosuunnitelman perimmäinen tarkoitus on, että tasa-arvoajatus ja – tavoite saataisiin luontevasti sisällytettyä kaikkeen toimintaan.

Koulun toiminnan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden parantamiseksi keskeisiä kehittämisalueita ovat

- syrjinnän tunnistaminen
- syrjintään puuttuminen
- toiminnan ja käytäntöjen vaikutusten arviointi ja yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteutuminen
- osallisuuden lisääminen.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista vaikeuttaviin asenteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota. Syrjivät asenteet ovat usein tiedostamattomia ja syrjivät rakenteet vaikeasti havaittavissa. Tarvitaan asenteellisia muutoksia tiedostamisen kautta, jotta vaikutuksista saadaan pysyviä.

Tämä suunnitelma toimii pohjana Etelä-Pohjanmaan perusopetuksen koulujen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisessä. Lapualla samoja periaatteita noudatetaan myös lukiokoulutuksessa. Käsitteellä koulu viitataan kaikkiin opetuksen järjestäjän oppilaitoksiin ja oppilailla tarkoitetaan myös lukiokoulutuksen opiskelijoita. Tasa-arvo- ja

yhdenvertaisuussuunnitelma päivitetään tarvittaessa, mutta vähintään kolmen vuoden välein. Tätä suunnitelmaa täydentävät opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma ja koulujen lukuvuosisuunnitelmat.

1. Tasa-arvo – ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoitus

Yhdenvertaisuuteen ja syrjintään kuuluvat käsitteet

Syrjinnällä tarkoitetaan yhdenvertaisuuslain 6 § mukaan:

1. sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (välitön syrjintä);
2. sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden, paitsi jos säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia (välillinen syrjintä)
3. henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri (häirintä);
4. ohjetta tai käskyä syrjiä.

Etninen syrjintä on ihmisten eriarvoista kohtelua sillä perusteella, että he kuuluvat tiettyyn etniseen tai kansalliseen ryhmään. Etnistä syrjintää voi olla myös erilaiseen asemaan asettaminen henkilön uskonnon tai kansalaisuuden perusteella.

Häirinnällä tarkoitetaan henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri.

Muodollisen yhdenvertaisuuden toteutuminen tarkoittaa sitä, että samanlaisessa tapauksessa ihmisiä tulee kohdella samalla tavoin. Tasapuolinen kohtelu on tärkeä hallinnon oikeusperiaate. Perustuslaki kieltää ihmisten asettamisen erilaiseen asemaan ilman hyväksyttävää perustetta. Hallintolain 6 § mukaan viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

Tosiasiallinen yhdenvertaisuuden toteuttaminen edellyttää yhteiskunnassa esiintyvän syrjintään perustuvan eriarvoisuuden aktiivista poistamista. Samanlainen kohtelu ei aina takaa yhdenvertaisuuden toteutumista, sillä ihmisten lähtökohdat ja mahdollisuudet ovat erilaiset. Yhdenvertaisuuden aktiivinen edistäminen voi merkitä poikkeamista samanlaisen kohtelun periaatteesta, jotta heikommassa asemassa olevien ryhmien tosiasiallinen yhdenvertaisuus toteutuisi. Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen edellyttää myös välilliseen syrjintään puuttumista. Välillinen syrjintä on usein tahatonta ja perustuu esimerkiksi siihen, ettei näennäisesti puolueettoman säännöksen tai käytännön vaikutuksia erilaisiin ihmisiin tunnisteta.

Positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa tietyn syrjinnälle alttiin ryhmän (esim. vanhukset, lapset, etniset vähemmistöt) asemaa ja olosuhteita parantavia erityistoimenpiteitä, jotka tähtäävät tosiasiallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseen eivätkä asteeltaan muodostu toisia syrjiviksi. Yhdenvertaisuuslain 7 § mukaan positiivisen erityiskohtelun on oltava pyrityn tavoitteen kannalta oikeasuhteista. Suppeassa oikeudellisessa tarkastelussa positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan määräaikaiseksi suunniteltuja rekrytointiin, uralla etenemiseen ja oppilasvalintoihin liittyviä toimenpiteitä, joilla lisätään aliedustettujen ryhmien osuutta työpaikoilla, eri henkilöstöryhmissä ja

oppilaitoksissa. Ennakoon suunnitellut painotukset vaikuttavat tilanteissa, joissa kahta muodollisesti pätevää hakijaa verrataan keskenään aliedustettua ryhmää edustavan hakijan hyväksi.

Laajemmassa tarkastelussa positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla tuetaan eri ryhmien tosiasiallista yhdenvertaisuutta ja osallistumismahdollisuuksia eri elämänaalueilla. Esimerkiksi romanilasten koulunkäyntiä tukevat erityisjärjestelyt sekä tulkkauksen ja erikielisten tiedotusmateriaalien käyttö huonosti suomea puhuvien henkilöiden kanssa asioidessa ovat tällaisia toimenpiteitä. Tässä tapauksessa voidaan puhua myös asiakaslähtöisestä palveluiden kehittämisestä.

Yhdenvertaisuuslain 5 § mukaan työn teettäjän tai koulutuksen järjestäjän on tarvittaessa tehtävä kohtuullisia mukautuksia vammaisten henkilöiden työhön tai koulutukseen pääsyn, työssä selviämisen ja työuralla etenemisen turvaamiseksi.

Kohtuullinen mukauttaminen tarkoittaa yksittäistapauksessa toteutettavia tarpeellisia ja asianmukaisia muutoksia ja järjestelyjä, joilla ei aiheuteta suhteetonta rasitetta esimerkiksi työnantajalle tai koulutuksen järjestäjälle, ja joilla varmistetaan vammaisten henkilöiden mahdollisuus nauttia tai käyttää kaikkia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia yhdenvertaisesti muiden kanssa. Kohtuullisilla mukautuksilla edistetään vammaisten henkilöiden työllistymistä, työssä selviytymistä ja työn säilyttämistä, koulutusta ja elinikäistä oppimista.

Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä lainsäädäntö

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja sen muutos (1329/2014) 5a§

5 § (30.12.2014/1329)

Tasa-arvon toteuttaminen koulutuksessa ja opetuksessa

Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että työillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen.

5 a § (30.12.2014/1329)

Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

1. selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
2. tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;

3. arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325

6 §

Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

2. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyön osa-alueet kouluissa

Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 on sitouduttu sukupuolten tasa-arvon edistämiseen monesta näkökulmasta:

- Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia opinnoissa. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.
- Perusopetus lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita.
- Opetuksen tulee olla sukupuolitietoista. Jokainen oppiaine edistää sukupuolten tasa-arvoa omalla tavallaan.
- Työtapojen, oppimisympäristöjen ja yhteistyökumppaneiden valinnassa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita on täydennetty Opetushallituksen määräyksellä 63/011/2015, joka informoi perusopetuksen järjestäjiä koulukohtaisen toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman laadintavelvoitteesta.

Opetuksen järjestäminen

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 todetaan:

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Etelä-Pohjanmaan kouluissa huolehditaan, että oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetuksessa käytettävät työvälineet, työaineet ja oppimateriaalit ovat kaikkien saatavilla.

Mikäli opetukseen sisältyy leirikouluja, retkiä tai opintokäyntejä, jotka ovat maksullisia, varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua varallisuudesta huolimatta. Oppilaalla on oikeus saada myös maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut. Oppilashuollon palveluiden tulee olla yhdenvertaisesti saavutettavissa riippumatta siitä, missä koulussa oppilas opiskelee.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Kouluissa puututaan kaikenlaiseen kiusaamiseen ja syrjintään ja kasvatetaan oppilaita, jotka eivät kiusaa muita. Kiusaamisen vastaiseen toimintaan on käytössä erilaisia toimenpideohjelmia, joita kunnat/koulut voivat oman linjauksensa mukaisesti käyttää.

Koulun aikuisten toiminnassa otetaan huomioon oppilaan etu, oppilaan oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi sekä oppilaan näkemysten kunnioittaminen sekä hyvinvoinnin edistäminen heidän kehitystasonsa mukaisesti.

Vaikka opetus on mahdollisimman sukupuolineutraalia eli oppilaiden sukupuoleen kiinnitetään mahdollisimman vähän huomiota, otetaan opetuksessa myös huomioon myös sukupuolisensitiivisyys. Tavoitteena on tunnistaa tyttöjen ja poikien erilaiset tarpeet eri ikä- ja kehitysvaiheissa. Opiskeluolot järjestetään sellaisiksi, että ne sopivat sekä tytöille että pojille. Molempia sukupuolia tulee myös kannustaa löytämään omat henkilökohtaiset vahvuutensa.

Opintosuoritusten arviointi

Arviointi perustuu aina opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja maakunnallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia.

Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arviointi toteutetaan maakunnassa yhtenäisin periaattein, jolloin oppilaat ovat samanarvoisessa asemassa. Maakunnallisia painopisteitä ovat yrittäjämainen toimintatapa ja osallisuus, jotka huomioidaan arvioinnissa.

Arviointi on oppilaan ikätason mukaista. Arviointi on säännöllistä, monimuotoista ja tavoitteellista. Arvioinnin tehtävänä on ohjata ja tukea oppimisprosessia ja edistää oppimaan oppimista. Itsearviointin avulla kasvatetaan lapsen ja nuoren itsetuntemusta ja itseluottamusta. Itsearviointin pitää olla arkipäiväinen osa koulutyötä, realistista, kohtuullista ja ajankohtaista. Vertaisarvioinnissa oppilaat ohjataan arvioimaan yhteistä tai toistensa työskentelyä ja valmiita tuotoksia suullisesti tai kirjallisesti. Vertaisarvioinnissa voidaan arvioida myös, kuinka ryhmä on saavuttanut asetettuja tavoitteita.

Elämänkatsomus vakaumus ja mielipide

Syrjintä vakaumuksen perusteella on laissa kielletty. Kiellettyä on myös oman syrjivän käytöksen perusteleminen vakaumuksella. Syrjintä vakaumuksen perusteella tarkoittaa ihmisen elämänkatsomuksellisten arvojen loukkaamista. Etelä-Pohjanmaan kouluissa kunnioitetaan ihmisten erilaisia elämäntapoja ja – arvoja. Ilmapiiri on erilaisia vakaumuksia kohtaan avoin ja erilaisiin vakaumuksiin suhtaudutaan yhdenvertaisesti. Koska epäkunnioittava suhtautuminen toisen vakaumukseen saattaa johtua tietämättömyydestä ja ennakkoluuloista, pyritään järjestämään mahdollisuuksia tutustua erilaisiin arvomaailmoihin. Virallisessa tiedotuksessa ja henkilökunnan antamassa neuvonnassa kunnioitetaan erilaisia vakaumuksia ja erilaisia arvopohjia.

Etninen tausta, kansallisuus ja kieli

Etnisestä taustastaan, kansallisuudestaan tai kielestään riippumatta kaikki ovat samanarvoisia. Oppilaiden, henkilökunnan ja vierailijoiden oikeutta etniseen ja kulttuuriseen identiteettiin kunnioitetaan. Rasismia ja etnistä syrjintää ei sallita. Tavoitteena on, että syrjintä ehkäistään jo ennalta. Syrjintätapaukset tunnistetaan ja niihin puututaan välittömästi. Monimuotoisuutta arvostavaa ja keskustelevaa toimintakulttuuria kehitetään sekä tuetaan tasa-arvoista kohtaamista ja vuorovaikutusta. Pyritään huolehtimaan tulkkipalveluista, jotta esimerkiksi koulun ja kodin yhteistyötä voidaan toteuttaa oppilaan huoltajan äidinkielestä huolimatta. Erilaisia ajattelu- ja toimintatapoja sallitaan ja hyväksytään.

Seksuaalinen suuntautuminen

Etelä-Pohjanmaan kouluissa moninaiselle sukupuolen tai sukupuoleettomuuden ilmaisulle ja sukupuoli-identiteetin kehittymiselle ja sen pohtimiselle annetaan tilaa ja aikaa. Oppilaan, henkilökuntaan kuuluvan ja vierailijan seksuaalista suuntautumista kunnioitetaan. Seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää ei sallita. Seksuaalisesta moninaisuudesta kerrotaan ja keskustellaan oppitunneilla osana opetussuunnitelmia ja opetusta.

Seksuaalinen häirintä ja sen ehkäisy

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan toisen koskemattomuutta. Seksuaalisella häirinnällä luodaan usein uhkaava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Sillä on yhtymäkohtia kiusaamiseen, mutta häirinnän ei tarvitse aina olla ilkeämielistä. Vakavimmillaan häirintä voi muuttua seksuaaliseksi väkivallaksi ja rikokseksi.

Seksuaalinen häirintä voi olla esim.

- vihjailevia eleitä tai ilmeitä,
- härskejä puheita, nimittelyä, kaksimielisiä vitsejä,
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevaa huomauttelua tai kyselyä,
- pornoaineiston esille asettamista, puhelinsoittoja tai sähköposteja,
- fyysistä koskettelua, seksuaalisväritteisiä ehdotuksia tai vaatimuksia,
- siihen voi liittyä myös seksuaalista väkivaltaa, esimerkiksi raiskaus tai sen yritys.

Kaikkien Etelä-Pohjanmaan kouluissa opiskelevien tai työskentelevien tulee kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti. Minkäänlaista henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai

muuta häirintää - henkistä tai fyysistä ei suvaita. Jos oppilas on joutunut sukupuolisen häirinnän kohteeksi, tulee tämä ilmaista häiritsijälle ja mikäli tämä ei auta, tulee ilmoittaa asiasta opettajalle tai rehtorille. Tiedon saatuaan koulu ryhtyy poistamaan ongelmaa käytettävissään olevin keinoin. Toimenpiteet valitaan tapauskohtaisesti. Vakavimmat tapaukset ovat aina rikoksia ja niiden selvittely kuuluu poliisille.

Vammaisuus ja terveydentila

Ketään ei tule syrjiä vamman tai terveydentilan perusteella. Ihmisen kohtelu on yhdenvertaista ja asiallista, on sitten kyse psyykkisestä tai fyysisestä sairaudesta tai vammasta. Oppilaalla (ja henkilökuntaan kuuluvalla) on oikeus päättää, mitä hän kertoo yhteisönsä henkilöille terveydentilastaan tai vammastaan. Asiasta sovitaan aina oppilaan huoltajan kanssa. Koulussa tehdään mahdollisuuksien mukaan erityisjärjestelyjä tai opiskelupaikka osoitetaan kouluun, jossa erityisjärjestelyt ovat mahdollisia.

Esteettömät kulkureitit merkitään selkeillä opasteilla. Esteettömyys (portaat, hissit, ovet, wc-tilat, valaistus, hälyä ja kaikua vaimentavat materiaalit) varmistetaan suunniteltaessa uusia rakennuksia tai peruskorjattaessa vanhoja tiloja. Ovien avautumismekanismit pyritään suunnittelemaan siten, että kaikki voivat käyttää samoja kulkureittejä.

3. Toiminta syrjintä – ja häirintätapauksissa

Häirinnän ja syrjinnän ehkäiseminen

Häirintää ja syrjintää pyritään ennaltaehkäisemään seuraavin toimenpitein:

- Jokaisessa luokassa keskustellaan häirintään ja syrjintään liittyvistä asioista.
- Erityisesti kiinnitetään huomiota uusien oppilaiden sopeutumiseen kouluun.
- Kouluilla on kiusaamistapausten käsittelyyn selkeät toimintaohjeet esim. KIVA – toiminnan mukaisesti

Häirintään ja syrjintään puuttuminen

- Ensisijaisena vastuuhenkilönä on aikuinen (opettaja tai kuka tahansa muu henkilökuntaan kuuluva), joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana.
- Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tilanteen kulku
- Kirjataan tapahtuma
- Järjestetään osapuolien välinen kuuleminen ja sovitaan, että ei-toivottu toiminta loppuu ja tehdään selväksi, mitä tapahtuu jatkossa, mikäli sopimus ei pidä
- Sovitaan seurannasta
- Ilmoitetaan asiasta vakavuusasteen mukaan huoltajalle, koulun oppilashuoltohenkilöstölle, koulukuraattorille jne.
- Suoritetaan mahdolliset rankaisutoimet
- Oppilashuolto huolehtii, että sekä uhri että tekijä saavat tarvitsemansa tuen. Mikäli kyseessä on laajempi ilmiö päätetään yhteisistä toimintatavoista.
- Jos tilanne toistuu, pyydetään tekijän huoltajat tulemaan koululle ja selvittämään tilannetta ja pohtimaan, mitä tehdään seuraavaksi. Vakavammissa tapauksissa arvioidaan myös lastensuojelun ja poliisin tarve.

4. Suositukset ja toimintaohjeet kouluille

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus on julkaissut raportin Tasa-arvo teoiksi ja todeksi (19/2021). Raportissa on laadittu kansallisia toimenpide-ehdotuksia, joita Lapuan toimintaan soveltaen voidaan kirjata seuraaviksi ehdotuksiksi siitä, mitä tasa-arvotyö voi kouluissa käytännössä olla.

1. Koulun toimintakulttuuria kehitetään yhteisöllisemmäksi.

Hyvinvointia ajatellaan laajasti, erityisesti yhteisöllisenä kysymyksenä. Kaikilla koulussa toimivilla ihmisillä on kokemus kuulumisesta, mahdollisuus voida hyvin ja toteuttaa itseään. Kaikilla koulun toimijoilla on myös mahdollisuus vaikuttaa koulun kulttuurin ja toimintatapojen kehittämiseen. Tasa-arvon edistäminen on hyvinvoinnin edistämistä.

- Koulussa tiedostetaan hyvinvointiin ja tasa-arvoisuuteen liittyviä käytäntöjä: käsitellään ja avataan esimerkiksi tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsitteitä henkilökunnan kesken sekä oppilaiden kanssa. Pohditaan muun muassa, kuinka oppimis- ja opetustilanteissa sekä vertaisten kanssa toimiessa tuotetaan sukupuolittuneita odotuksia ja toimijuutta ja miten niitä voitaisiin purkaa.
- Oppilaiden kanssa ideoimalla luodaan yhdessä uusia tapoja toimia niin, että tasa-arvo toteutuu paremmin.
- Koulun toimintakulttuurissa tuetaan aktiivisesti moninaisuutta ja pyritään konkreettisiin toimin toteuttamaan opetussuunnitelman tavoitteita moninaisuudesta.
- On huolehdittava siitä, että kukaan ei tule loukatuksi tai ohitetuksi sukupuolensa, kulttuurisen tai kielellisen taustan, terveydentilan, seksuaalisen suuntautumisen, vammaisuuden tai muuhun henkilöön liittyvän syyn vuoksi.

2. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuden edistäminen on suunnitelmallista.

Tasa-arvolain mukaan opetuksen järjestäjien ja koulujen tehtävänä on laatia koulukohtaiset toiminnalliset tasa-arvosuunnitelmat yhteistyössä henkilöstön, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä huoltajien kanssa. Suunnitelmien tavoitteena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koulun arjessa.

- Koulujen tasa-arvosuunnitelmien tulee sisältää konkreettisia työkaluja ja käytännönläheisiä toimenpiteitä tasa-arvon edistämiseen. Se tehdään koulukohtaisesti ja päivitetään osana lukuvuosisuunnitelmaa.
- Tasa-arvosuunnittelussa esitetään konkreettisia keinoja ehkäistä erilaista syrjintää ja häirintää.
- Koulun johto vastaa siitä, että tasa-arvosuunnitelmat tulevat vakiintuneiksi käytännöiksi koulun kaikkeen toimintaan sekä tunnetuksi koulun ulkopuolella. Koulun johdon tulee pitää asiaa esillä sekä henkilökunnan että oppilaiden keskuudessa.
- Suunnitelmat tehdään koulun lähtötilanteen perusteella. Huomioidaan olemassa olevat käytänteet ja kehitetään sopivin askelin.

- Tasa-arvosuunnittelu ymmärretään jatkuvana toimintana eikä esimerkiksi vain dokumentin täyttämisenä.
- Kouluun perustetaan tasa-arvosuunnittelusta vastaava työryhmä, jossa on mukana sekä henkilökuntaa että oppilaita.
 - o Toimintaan kutsutaan mukaan myös perheitä ja yhteistyötä tehdään myös koko kunnan tasolla niin, että tehty työ tulee näkyväksi ja dokumentoiduksi ja ideoita vaihdetaan myös muiden koulujen kanssa.
 - o Työryhmässä huolehditaan siitä, että jäsenet ja koulun eri näkökulmat tulevat kuulluiksi. Työryhmässä tunnistetaan erilaisia normeja, ennakkoluuloja ja stereotypioita, jotka liittyvät yhteiskunnallisesti rakentuviin eroihin, kuten sukupuoleen, etnisyyteen, vammaisuuteen, seksuaalisuuteen, terveyteen, varallisuuteen ja kielitaitoon.
 - o Työryhmässä etsitään tapoja ylittää eriarvoisuutta koulun ja opetuksen käytännöissä sekä kaikkien keskinäisessä vuorovaikutuksessa.
 - o Työryhmä tuo tasa-arvokysymyksiä säännöllisesti esiin koulun johtamisessa, oppilaskunnassa, henkilöstökokouksissa, viestinnässä ja muissa käytännöissä.
 - o Kouluun voidaan nimetä tasa-arvoagentit, joiden tehtävänä on seurata ajankohtaista tasa-arvokeskustelua ja tuoda tasa-arvokysymyksiä säännöllisesti kouluun keskusteltavaksi.
- Suunnittelussa pohditaan erityisesti pienryhmiä, integraatiota ja ryhmien muodostamisen periaatteita.
- Kiinnitetään huomiota erilaisista lähtökohdista tulevien lasten ja nuorten mahdollisuuksiin olla tekemisissä keskenään.

3. Vuorovaikutuksen laatu, monipuolinen pedagogiikka ja oppijan itseluottamuksen vahvistaminen.

Tasa-arvon edistämisessä on keskeistä kehittää koulun toimintakulttuuria kaikki oppilaat ja aikuiset huomioon ottavaksi oppimisympäristöksi, jossa kannustetaan jokaista yhteisön jäsentä ajattelevaan ja toimimaan yhdessä. Opetuksen suunnittelulla ja toteuttamisella on tässä valtavan suuri merkitys. Muutos lähtee jokaisen toimijan oman ajattelun ja toiminnan tiedostamisesta.

- Kiinnitetään erityisesti huomiota oppilaan ja opettajan väliseen vuorovaikutukseen, jotta oppilas tulee kuulluksi eikä toiminta uusinna eriarvoisuutta ja ennakkoluuloja.
- Otetaan koulussa tavoitteeksi vahvistaa oppilaiden myönteisiä kokemuksia koulusta ja oppimisesta.
- Opetusta kehitetään vastavuoroisemmaksi siten, että oppilaat saavat myös mahdollisuuksia asettaa omia tavoitteita, mikä voi vahvistaa sitoutumista oppimiseen.
- Opetusta kehitetään tavoitteellisemmaksi ja mahdollistetaan itsearviointi saavutettavista tavoitteista.
- Opettaja muodostaa selkeät konkreettiset tavoitteet opiskeltavan jakson alussa.
- Oppilas saa oppimista edistävää palautetta, ja antaa palautetta myös opettajalle.

- Oppilas tietää, millaista osaamista kulloinkin arvioidaan ja miten sitä voi osoittaa.
- Oppimisprosessin aikana opettaja antaa jatkuvaa ja kannustavaa palautetta oppilaan osaamisen vahvuuksista ja heikkouksista.
- Osaamista voidaan osoittaa monipuolisesti muutenkin kuin kirjallisesti ja kokeilla.
- Oppilaita on kannustettava säännölliseen tehtävien tekemiseen kotona.
- Opetuksen tulee sisältää konkretisointia, monipuolisuutta ja johdonmukaisuutta, jotta oppilas ymmärtää oppimaansa.
- Oppilaiden sitoutumista lisätään vahvistamalla heidän arvojensa, tarpeidensa ja opetuskäytäntöjen välistä yhteyttä.
- Huomioidaan jokaisen oppilaan tarpeet, lähtökohdat ja mahdollisuudet kouluun kiinnittymiseen.
- Panostetaan oppilaiden keskinäiseen vuorovaikutukseen ja kotien kanssa tehtävään yhteistyöhön.

4. Oppilaanohjauksen käytännöillä edistetään sukupuolittietoisuutta.

Opinto-ohjauksessa tunnistetaan ja tiedostetaan sukupuoleen liittyviä vallitsevia stereotyyppisiä oletuksia ja pohditaan, miten niitä voisi purkaa ohjauksessa, omassa ajattelussa ja valinnoissa jatko-opintojen ja työelämän osalta. Samalla tunnistetaan vallitsevan kulttuurin vaikutuksia omassa ajattelussa.

- Oppilaanohjaus on osaltaan jokaisen opettajan vastuulla.
- Ohjauksessa kannustetaan kaikkia nuoria tarkastelemaan jatko-opintomahdollisuuksiaan laaja-alaisesti.
- Työelämään tutustumisjaksoa (TET-harjoittelu) kehitetään paremmin sukupuolittietoisuutta edistäväksi siten, että se ei uusinna sukupuolittuneita koulutusvalintoja ja työuria.

5. Lukemisen tärkeyttä korostetaan.

Lukutaito vaikuttaa merkittävästi oppilaan mahdollisuuksiin oppia ja toteuttaa itseään. Koulun on tärkeää pitää jatkuvasti esillä lukutaidon merkitystä ja innostaa jokaista oppilasta siihen. Kyse ei ole pelkästään äidinkielen opetuksesta. On tärkeää tiedostaa, että jokainen opettaja on myös oman tieteenalansa kielen opettaja.

- Opettaja näyttää lukemisessa esimerkkiä ja innostaa toimillaan sekä toisiaan että lapsia ja nuoria erilaisten tekstien pariin.
- Kirjojen valinnassa huomioidaan moninaisuutta sekä niiden aiheiden että kirjoittajien osalta.
- Koulussa käytetään erilaisia yhteisöllisiä lukemisen ja kirjoittamisen tapoja, kirjakampanjoita ja kirjailijavieraita.
- Opiskelutaidot ovat pitkälti kielellisiä ja ne vaativat harjoittelua. Koulussa käytetään entistä enemmän oppilaslähtöisiä, ongelmanratkaisua sisältäviä tehtäväkokonaisuuksia,

vaihtelevia työtapoja, yhteisöllisiä lukemisen ja kirjoittamisen keinoja. Lisäksi opetuksessa voidaan hyödyntää oppilaiden vapaa-ajan tekstikäytänteitä.

- Kaikkien lasten ja nuorten lukemista tuetaan huomioimalla heidän kiinnostuksensa kohteita, resursseja ja esimerkiksi oman identiteetin ja kielitaidon vahvistamista. Tätä tulee arvostaa ja tehdä näkyväksi kouluyhteisössä.

6. Seurannan tehostaminen.

Opetuksen järjestäjä seuraa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista sekä sukupuolittietoisuuden huomioimista kaupungin tasolla. Rehtori puolestaan vastaa oman koulunsa toiminnan seurannasta.

- Opetuksen järjestäjä arvioi ja seuraa säännöllisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan sekä edistää tarvittavilla toimenpiteillä niiden toteutumista.
- Opetuksen järjestäjä tekee yhteistyötä eri hallinnon alojen kanssa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.
- Tasa-arvotyöhön kohdennetaan koulutusta.
- Rehtorien johtamisosaamista kehitetään tasa-arvon edistämisen suuntaan.
- Opetuksen järjestäjä pitää myös päättäjät tietoisina tasa-arvotyöstä.

Koulujen tulee aktiivisesti arvioida tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista omassa kouluyksikössä. Koulun toiminnan kehittämiseen tähtäävä suunnitelmallinen sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävä työ tehdään aina yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Oppilaiden tulee osallistua koulussa tehtävään suunnitelmalliseen työhön alusta lähtien lasten ikä ja kehitys huomioiden. Kunkin koulun velvollisuus on selvittää miten oppilaat kokevat tasa-arvon toteutuneen omassa koulussaan. Kartoitusta oppilaitoksen todellisen ja ajantasaisen tasa-arvotilanteen kartoittamiseksi voidaan tehdä oppilaiden tai opiskelijoiden sekä opetushenkilöstön keskuudessa esimerkiksi kirjallisen kyselyn avulla. Lapsen ikä ja kehitys huomioiden voidaan vaihtoehtoisina tapoina käyttää myös keskustelua, piirtämistä/maalaamista, esittäviä tapoja jne.

Kysely voidaan toteuttaa erillisenä tai osana muuta koulussa toteutettavaa kyselyä. Kartoituksessa voidaan kysyä esimerkiksi koulun vuorovaikutus- ja toimintakulttuurista, koulun ilmapiiristä, opetuksesta, opinto-ohjauksesta, oppimateriaaleista, seksuaalisesta ja sukupuolen perusteella tapahtuvasta häirinnästä sekä toiveista ja kehittämisideoista tasa-arvon edistämiseksi.

Tasa-arvokysymyksiä on hyvä myös käsitellä oppitunnilla tai esimerkiksi teemapäivän puitteissa. Koulussa tehdyn kartoituksen perusteella sovitaan kehittämisikohteet ja mahdollisimman konkreettiset toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Ne voidaan kirjata vuosisuunnitelmaan. Yhdessä sovittujen toimenpiteiden lisäksi on hyvä myös nimetä toimijat, toimenpiteet vastuuhenkilöineen sekä aikataulu valittujen epäkohtien poistamiseen.

Opetuksen järjestäjällä on osana opiskeluhuoltosuunnitelmaa suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Jokainen yksikkö kirjaa tarvittavat lisätiedot (esim. konkreettiset toimenpiteet, aikataulut ja vastuuhenkilöt) lukuvuosisuunnitelmaan. Toimenpiteiden toteutumista ja tuloksia arvioidaan suunnitelmakauden aikana yhdessä eri toimijoiden kanssa.

5. Lapuan kaupungin perusopetuksen koulujen ja lukion toimintamalli

Lapuan kaupungin koulujen ja oppilaitosten toiminta edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa monella tapaa. Toiminta pitää sisällään seuraavia elementtejä:

- kulttuurisen monimuotoisuuden huomioiminen
- suvaitsevaisuus ja arvostus erilaisia näkökulmia kohtaan
- häirinnän ehkäiseminen ja poistaminen
- sukupuolten moninaisuus
- fyysinen ja tiedollinen esteettömyys ja saavutettavuus
- oppimismahdollisuuksien tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Kaikissa kouluissa toiminta rakentuu ajatukselle oppivasta yhteisöstä. Tällöin yhteisön toimijat: oppilaat ja henkilökunta, koulun sidosryhmät sekä muut koulussa toimivat henkilöt tulevat kohdelluiksi samanarvoisina. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Jokaisessa perusopetuksen koulussa toimii oppilaskunta ja lukiossa opiskelijakunta. Alakoulujen oppilaskunnista valitaan edustajat Lasten parlamenttiin. Nuorisovaltuustoon on mahdollisuus asettua ehdolle Yläkoulusta ja lukiosta. Koulupolun aikana oppilaiden käsitys omasta identiteetistä, kulttuurista ja muun muassa seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten sekä oppimisen mahdollisuuksien tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin ilman ennakkoluuloja tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Koulun henkilökunta on keskeinen ryhmä oppivan yhteisön toiminnan kannalta. Henkilökunta voi toiminnallaan ja asenteillaan vaikuttaa siihen, että kaikki yhteisön jäsenet kokevat itsensä hyväksytyiksi. Kouluissa tunnistetaan henkilökunnan osaamista, huolehditaan myönteisestä ilmapiiristä sekä tuetaan henkilöstön hyvinvointia. Henkilökunta kokoontuu säännöllisesti kokouksiin, joihin suunnitellaan lukuvuosittain myös muiden toimijoiden kuin opettajien osallistuminen. Rehtori huolehtii, että tarvittava tieto saavuttaa henkilöt, joita asia koskee. Henkilökuntaa kuullaan heitä koskevien asioiden suunnittelussa. Vaikeitakaan asioita ei pelätä ottaa esiin. Kaupungilla on käytössä myös suunnitelma mahdollisen epäasiallisen kohtelun ja häirinnän ehkäisyyn sekä käsittelyyn.

Huoltajien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä päivittäiseen koulunkäyntiin ja opiskeluun liittyvissä asioissa sekä koulun toimintaan sekä sen kehittämiseen liittyvässä suunnittelussa. Huoltajien näkemykset, kehittämisideat ja vahvuudet huomioidaan koulun toiminnan suunnittelussa. Oppilaiden ja opiskelijoiden oma osallisuus ja vastuun kantaminen vahvistuu koulupolun varrella. Koulut suunnittelevat lukuvuoden tapaamiset (vanhempainvartit, arviointikeskustelut, vanhempainillat, koulun juhlat ym.) oppivan yhteisön ajatusta edistäen. Koulun muut sidosryhmät huomioidaan ja heitä kuunnellaan koulun toiminnan suunnittelussa. Koulua ympäröiviä yhteistyötahoja kohdellaan tasavertaisesti ja yhteisten toimintatapojen mukaan.

Kaupungin strategisessa työssä on keskeisenä tavoitteena hyvinvoinnin edistäminen ja se liittyy aina myös tasa-arvotyöhön. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen kannalta on tärkeää, että oppimisen tuki ja hyvinvointia edistävät palvelut ovat kaikkien saatavilla. Tätä ajatusta tukee lähikouluperiaate, jota Lapualla noudatetaan. Joustavat tuen järjestelyt tukevat myös oppilaiden tasavertaisia oppimisen mahdollisuuksia. Muun muassa tupa-luokkien rakentaminen, esiopetusyhteistyö, kouluvalmentajien laajennettu rooli, pedagoginen kehittäminen, erityispedagogiikan käytänteiden selkeyttäminen sekä johtajuuden tukeminen ovat tavoitteita, jotka toteutuessaan tuottavat laadukkaampaa tasa-arvoa.

6. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman mukaisen toiminnan arviointi ja tavoitteiden asettaminen Lapuan kaupungin kouluissa

1. Nykytilanteen tunnistaminen

Opettaja/ryhmänohjaaja keskustelee omassa luokassaan alla olevista aiheista ja tekee rehtorille lyhyen yhteenvedon, mitkä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät asiat ovat kunnossa ja mihin asioihin tarvitaan muutosta.

Vastaava keskustelu voidaan käydä pienemmän oppilasjoukon kanssa, mikäli oppilaiden voidaan katsoa edustavan koko oppilaskuntaa (esim. tukioppilaat jokaiselta luokalta)

Koulun ilmapiiri

- pääsekö leikkiin/porukoihin
- uskaltaako sanoa mielipiteensä
- voiko pukeutua miten haluaa
- puhutaanko rumasti toisesta/toiselle
- millainen on hyvä yhteishenki
- onko meillä hyvä yhteishenki

Opettajien/aikuisten toiminta

- saako opettajalta/muulta aikuiselta tukea silloin kun tarvitsee
- näkeekö ja kuuleeko opettaja minut
- arvioiko opettaja kokeet oikeudenmukaisesti
- saavat kaikki samat materiaalit tms. asiat koulussa

Häirintä

- fyysinen
- sanallinen
- seksuaalinen
- häiritsevät ja halventavat eleet/merkit

Mitä sinun mielestäsi koulussa pitäisi tehdä, jotta kaikki kokisivat olonsa tasa-arvoiseksi ja yhdenvertaiseksi?

Käydään koonnit läpi sekä kirjataan ylös hyvinvointikyselyn tulokset tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyen oman koulun osalta (sekä vahvuudet että heikkoudet). Käsitellään nämä läpi ys-tunnilla tai yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä sekä oppilaskunnassa. Peilataan aiemman suunnitelman mukaisiin tavoitteisiin millaista muutosta on tapahtunut.

2. Valitaan lausepankista sellaiset tavoitteet, joihin koulu sitoutuu. Kaksi tavoitetta koko kaudeksi. Lisäksi mietitään, mitä konkreettista toimintaa tavoitteiden saavuttaminen edellyttää.

Lausepankki:

- Avataan käsite oppilaiden kanssa huoneentauluksi. Esim. Työrauha. Mitä tarkoittaa erilaisissa tilanteissa.
- Hyvä käytös luo kaikille turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä
- Kiusaamiselle suunnitelmallinen tiukka ei
- Kaikki oppisisällöt kuuluvat kaikille. Ohjataan tietoisesti oppilaita stereotyyppien vastaisesti. (esim. teknologiakasvatus, ohjelmointi, kovat ja pehmeät materiaalit käsitöissä, monipuolinen lukutaito)
- Monikulttuurisuus on arkipäivää (kansalaisuudet, kielet, uskonnot, poliittiset mielipiteet, tavat)
- Jokaisella on oikeus fyysiseen koskemattomuuteen. Kaikenlainen seksuaalinen häirintä on kiellettyä.
- Jokaisella on oikeus opiskella omista lähtökohdistaan. Ilmapiiri tukee oppimista erilaisissa tilanteissa.
- Omasta osaamisestaan on oikeus antaa näyttöä eri tavoilla.

3. Kirjataan koulun tavoitteet ja toiminta niiden edistämiseksi lukuvuosisuunnitelmaan.

7. Lähteet

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) ja sen muutos (1329/2014)

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.

Tasa-arvo on taitolaji, Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa, OPH 2015.

Tasa-arvo teoiksi ja todeksi. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen julkaisuja 19/2021.